

Till Socialdepartementet
Diarienummer S2024/02135

Stockholm 2024-02-17

Apotekarsocieteten remissvar Promemoria Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel

Apotekarsocieteten är en ideell förening, vars stadgar godkänts av regeringen. Föreningens syfte är att verka för en bra utveckling och användning av läkemedel och medicinteknik. Medlemmarna återfinns inom hela kedjan från tidig forskning, utveckling, tillverkning, kvalitet till användning och representerar olika professioner.

Mot bakgrund av ovanstående och med utgångspunkt i våra ställningstaganden om jämlik vård och förutsättningarna för patientnytta av innovativa behandlingar, lämnar vi följande remissvar.

Kostnadsutvecklingen för läkemedel förtjänar uppmärksamhet. De modeller vi använder för subvention och finansiering är inte anpassade efter nya läkemedel som ibland endast behöver ges ett fåtal gånger för önskad effekt, men vars kostnad per dos är mycket höga. Det är förståeligt att man vill se över högkostnadsskyddet som ett led i att uppnå en hållbar finansiering av läkemedelskostnaderna. Med förslaget i promemorian skulle den andel som patienterna bidrar med till den totala läkemedelskostnaden återställas till 21%, såsom den var år 2012 (idag 17%). Barn och ungdomar under 18 år kommer fortsatt ha kostnadsfrihet.

Apotekarsocieteten ser risker med den föreslagna ändringen. Förslaget kan resultera i kostnader på längre sikt, i andra delar av hälso- och sjukvården, trots att avsikten är att förändra balansen i fördelningen av kostnaderna mellan staten och patienterna. Nedan beskriver vi områden som vi anser bör beaktas ytterligare i konsekvensanalysen av förslaget.

Jämlik vård

Apotekarsocieteten tror att den föreslagna höjningen kan påverka sårbara grupper negativt. Utslaget på helår kan den föreslagna höjningen av egenavgiften maximalt bli en ökad månadskostnad med 75 kr för en patient. Vid ett enskilt tillfälle i en högkostnadsperiod kan dock egenavgiften för många bli flera hundra kronor högre än tidigare. Redan idag finns det personer som avstår läkemedel av kostnadsskäl. För personer med betalningsanmärkningar är det också osannolikt att bli beviljade delbetalning. Utebliven läkemedelsbehandling riskerar att förvärra och påskynda sjukdomar, vilket i sin tur, förutom lidande för drabbade individer, kan leda till försämrad hälsa och ett ökat vårdbehov med ökade vårdkostnader som resultat. Apotekarsocieteten anser att konsekvensanalysen för utsatta grupper och kroniskt sjuka patienter är otillräcklig och att förslaget riskerar att bidra till ojämlig vård och andra oönskade effekter.

Effekter på läkemedelstillgång och merarbete inom apotek och vård

Risken för hamstring av läkemedel är stor inför en höjning av egenavgiften. Hamstring blir särskilt problematisk i tider av rester och brister på läkemedel. Vården kan drabbas av merarbete kopplat både till förvärrade restsituationer och till uppföljningen av behandlingar om följsamhet till förskrivningar minskar. En annan konsekvens av förslaget i promemorian skulle kunna bli att antalet ansökningar av ekonomiskt bistånd från kommuner ökar. För öppenvårdapoteken innebär fakturering av läkemedelskostnader till kommunernas individ- och familjeomsorg ett merarbete.

Innovativa behandlingar och prisnivåer

Det finns flera anledningar till kostnadsökningarna för läkemedel. De flesta läkemedel som expedieras på apotek ingår i periodens vara-systemet, vilket har lett till en effektiv prispress. Det finns tecken på att problematiken med läkemedelsrester till viss del beror på att Sverige är en underprioriterad global marknad för läkemedelsföretag på grund av låga priser. För Apotekarsocieteten medlemmar är det viktigt att fler nya, innovativa läkemedel kommer patienter till godo så snabbt som möjligt. Om man går vidare med förslaget i promemorian anser föreningen att det bör utredas hur de 540 miljoner som staten beräknas spara 2025 kan användas för ökad tillgänglighet för patienter.

Alternativa åtgärder

Även om det är känt att det finns läkemedelsanvändare som avstår från att hämta ut läkemedel med befintliga högkostnadsnivåer, instämmer Apotekarsocieteten i konstaterandet i promemorian att det finns en risk att patienternas beteende kan påverkas av att läkemedelsuttagen blir helt kostnadsfria. Däremot ser föreningen att det kan finnas andra sätt att uppnå en ny fördelning av läkemedelskostnaderna än de föreslagna. Det framkommer inte om andra åtgärder har utretts, exempelvis såsom att se över patienternas kostnad för förskrivna livsmedel eller förbrukningsartiklar, eller helt andra kostnadsmodeller.

Apotekarsocieteten föreslår följande

Apotekarsocieteten önskar ett kunskapsunderlag med en tydligare konsekvensanalys av föreslagna förändringar.

När förändringar av högkostnadsskyddet görs anser Apotekarsocieteten att effekterna, inklusive patientsäkerheten, bör följas upp av berörda myndigheter och genom oberoende vetenskapligt grundande analyser.

Föreningen vill också betona att kommunikationen till allmänheten om förändringen kommer att bli mycket viktig från flera perspektiv – för att skapa förståelse, för att minska belastningen på apotekspersonal och på vården för att hantera frågor kring det nya högkostnadsskyddet.

För Apotekarsocieteten
Lena Ring, vd

Teresa Matérn,
kommunikationschef

Apotekarsocieteten
Wallingatan 26 A, 111 24 Stockholm
Telefon/mobil: 070-726 18 57
E-post: teresa.matern@apotekarsocieteten.se